

УДК 355.45

Г. М. Мірошніченко

ЗАСТОСУВАННЯ ВНУТРІШНІХ ВІЙСЬК У СКЛАДІ СИЛ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ ДЕРЖАВИ У ЗБРОЙНОМУ КОНФЛІКТІ НА ДЕРЖАВНОМУ КОРДОНІ В УМОВАХ ВТРУЧАННЯ МИРОТВОРЧИХ СИЛ

Наведено характерні ознаки збройного конфлікту в сучасних умовах. Визначено роль і місце військових та спеціальних формувань сил охорони правопорядку під час припинення збройного конфлікту на державному кордоні за умов втручання миротворчих сил. Розкрито роль внутрішніх військ у складі сил охорони правопорядку в зоні роз'єднання збройних сил конфліктуючих сторін.

Ключові слова: Організація Об'єднаних Націй, регіональні сили колективної безпеки, воєнна організація держави, оперативне з'єднання сил охорони правопорядку, збройний конфлікт, збройні сили опозиції, приватна воєнна компанія, диверсійно-терористичні дії, міжнародний тероризм.

Постановка завдання. Сучасна політична ситуація у світі характеризується високим динамізмом розвитку подій і складністю. Серед головних факторів нестабільності залишаються збройні конфлікти, тому вирішення суперечностей між державами за допомогою військових методів не втрачає актуальності.

Мета статті – визначити роль і місце військових формувань внутрішніх військ [1] і спеціальних формувань сил охорони правопорядку держави під час припинення збройного конфлікту на державному кордоні за умов втручання миротворчих сил.

Виклад основного матеріалу. Воєнно-політична обстановка, що на цей час сформувалася у світі, не несе у собі безпосередньої загрози виникнення війни, але у відносинах між державами дедалі більшого загострення набувають протиріччя політичного та територіального характеру, що становить реальну загрозу національній, регіональній і глобальній безпеці. Тому цілком природно, що у політиці багатьох країн світового співтовариства дедалі більше уваги приділяється питанням нейтралізації та ліквідації збройних конфліктів, у тому числі й у прикордонних районах.

Збройний конфлікт на державному кордоні може виникнути у формі збройного інциденту, збройної акції та інших збройних зіткнень обмеженого масштабу з метою зміни статусу частини території або її відмежування з подальшим встановленням іншого політичного режиму і здійснюється, як правило, із залученням приватних військових компаній (ПВК), які являють собою комерційну організацію і надають спеціалізовані послуги,

пов'язані з безпосередньою участю у збройних конфліктах.

Участь ПВК у збройних конфліктах передбачає ведення диверсійних і терористичних дій під час захоплення певних територій, адміністративних центрів (населених пунктів) з використанням таких принципів:

1) ухилення від прямих зіткнень з переважаючими військовими формуваннями збройних сил держави;

2) утримання ключових об'єктів (районів), особливо під час ведення бойових дій у великих населених пунктах;

3) зосередження сил для виконання важливих завдань і розосередження – у разі загрози блокування або розгрому;

4) раптові завдання ударів в одному або водночас у кількох районах; навмисне розташування у населених пунктах для прикриття своїх загонів мирним населенням, культурними і культовими спорудами та захоплення заручників.

Прикладом застосування збройних формувань ПВК у збройних конфліктах останніх років є “Освободительная Армия Косово” та “Свободная Сирийская Армия”, які відповідають сучасній концепції “асиметричних війн”, сутність якої полягає у здійсненні протистояння регулярним збройним силам держави.

У врегулюванні збройних конфліктів постійно бере участь Організація Об'єднаних Націй (ООН). Вона є центром узгоджених дій націй у підтриманні міжнародного миру та безпеки і з цією метою здійснює ефективні колективні заходи для запобігання й усунення загрози миру та стримання актів агресії або інших порушень миру і проводить мирними

засобами, додержуючись принципів справедливості і міжнародного права, врегулювання міжнародних суперечностей або ситуацій, які можуть призвести до порушення миру.

Миротворча діяльність ООН – це політична, дипломатична, правова, гуманітарна, економічна, воєнна діяльність цивільного і військового персоналу держав колективної безпеки або регіональних організацій ОБСЕ, ЛАД, що спрямована на врегулювання міждержавних збройних конфліктів (спорів) і забезпечення підтримання або відновлення миру і проводиться у формі миротворчих спостережних місій та миротворчих операцій.

Миротворчі операції мають комплексний характер і передбачають присутність миротворчих спостережних місій або багатонаціональних сил держав колективної безпеки у конкретному районі і являють собою розгортання військового, поліцейського контингенту або цивільного персоналу, діяльність якого полягає:

- 1) у забезпеченні роз'єднання збройних сил сторін конфлікту;
- 2) у припиненні вогню, бойових дій і здійсненні спостереження за умовами перемир'я;
- 3) у сприянні законному уряду щодо запобігання зовнішньому збройному втручання;
- 4) у недопущенні подальшої інтернаціоналізації конфлікту і здійсненні контролю за дотриманням прав людини.

Спостережні місії здійснюють контроль за виконанням конфліктуєчими сторонами досягнутих домовленостей або сприяння укріпленню двостороннього співробітництва. Так, між Молдовою, Україною і Європейським Союзом було підписано угоду про розгортання спостережної місії ЄС загальною чисельністю до 200 спостерігачів з метою здійснення спостереження за дотриманням прикордонного і митного режиму на кордоні України і Молдови, надання фінансової і технічної допомоги урядам двох країн з реформування національних прикордонних і митних служб.

Прикладом втручання міжнародних сил колективної безпеки є проведення миротворчої операції на території Югославії під єдиним командуванням НАТО з метою:

- 1) забезпечення припинення всіх бойових дій, насильства та репресій у Косові;

- 2) примушення керівництва Югославії вивести з Косова свої військові, поліцейські та воєнізовані формування;

- 3) забезпечення можливості сформування демократичного самоуправління у Косові та розміщення міжнародних миротворчих сил.

Втручання миротворчих сил передбачає роз'єднання збройних сил конфліктуєчих сторін та виведення у визначені райони, що потребує нових підходів до застосування воєнної організації України і широкої комплексної інтеграції інших військових формувань держави під час припинення збройного конфлікту на державному кордоні.

Мета застосування інших військових формувань держави за умов втручання миротворчої спостережної місії полягає у підтриманні дипломатичних зусиль держави для досягнення політичного врегулювання збройного конфлікту на державному кордоні згідно з нормами міжнародного права та національного законодавства.

Застосування внутрішніх військ [2] разом з іншими військовими формуваннями держави пропонується у формі оперативного з'єднання сил охорони правопорядку і призначається для здійснення збройного контролю території, роз'єднання збройних сил конфліктуєчих сторін та оперативного втручання у разі порушення умов перемир'я.

Оперативне з'єднання сил охорони правопорядку доцільно створювати на базі внутрішніх військ, і структурно воно може бути подано у вигляді таких взаємопов'язаних елементів (підструктур), як:

- 1) головний елемент (підструктура), що включає військові та спеціальні формування внутрішніх військ і спеціальні підрозділи міліції МВС, центру спеціальних операцій боротьби з тероризмом СБУ, безпосередньо призначених для оперативного втручання з припинення проявів міжнародного тероризму та протидії організованим злочинним групам щодо вчинення терористичних актів [3];

- 2) елемент (підструктура) забезпечення, що включає формування внутрішніх військ з конвоювання й охорони дипломатичних представництв і консульських установ іноземних держав в Україні, сили і засоби Державної прикордонної служби, Державної служби надзвичайних ситуацій, Державної спеціальної служби транспорту Міністерства інфраструктури, які безпосередньо призначені

для оперативного забезпечення дій головного елемента;

3) елемент (підструктура) логістики, що включає сили і засоби матеріально-технічного забезпечення міністерств та відомств, які організаційно входять до складу оперативного з'єднання сил охорони правопорядку;

4) елемент (підструктура) управління, що включає органи управління різних відомств сил охорони правопорядку, безпосередньо призначених для координації заходів військових та спеціальних формувань оперативного з'єднання сил охорони правопорядку.

Оперативне з'єднання сил охорони правопорядку доцільно застосовувати у формі спеціальної операції, яка може являти собою сукупність взаємопов'язаних і узгоджених за метою, завданнями, місцем і часом одночасних або послідовних службово-бойових, спеціальних, демонстративних та рейдових дій, що проводяться за єдиним замислом і планом для досягнення поставленої політичним керівництвом держави мети – забезпечення умов перемир'я і сприяння дипломатичному врегулюванню збройного конфлікту на державному кордоні [4].

Висновок

Таким чином, як переконує досвід збройних конфліктів останніх років, протиборство між державами триває, а його результати дозволяють належним чином осмислити і правильно зрозуміти сутність і зміст збройної боротьби у сучасних умовах. Збройна боротьба характеризується застосуванням міжнародних терористичних організацій, приватних воєнних компаній, збройних сил опозиції та специфічних форм і способів бойових дій і потребує подальшого вдосконалення теорії і практики щодо застосування воєнної організації держави з урахуванням миротворчої діяльності міжнародних організацій колективної безпеки під час нейтралізації загрози національній безпеці держави.

Список використаних джерел

1. Про оборону України [Текст] : Закон України від 06.12.1991 р. № 1933-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 9. – Ст. 12 (із змінами, внесеними згідно із Законом № 803-VI (803-17) від 25.12.2008 р., ВВР, 2009, № 19).
2. Про внутрішні війська МВС України [Текст] : Закон України від 26.03.1992 р. № 2235-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 29. – Ст. 397 (із змінами, внесеними згідно із законами ... № 1381-XIV (1381-14) від 13.01.2000 р.).
3. Положення про територіальну оборону України [Текст] : указ Президента України від 27.03.1998 р. № 225 (у ред. від 02.10.2001 р. № 918/2001). – 16 с.
4. Шмаков, О. М. Словник офіцера внутрішніх військ з воєнно-наукових питань [Текст] / О. М. Шмаков. – 5-те вид. – Х. : Акад. ВВ МВС України, 2009. – 517 с.

Стаття надійшла до редакції 15.02.2013 р.

Рецензент – доктор військових наук, професор Г. А. Дробаха, Академія внутрішніх військ МВС України, Харків, Україна